

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Gymnázium, Brno, Slovanské náměstí 7
Šablona:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Název projektu:	Inovace výuky na GSN prostřednictvím ICT
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0940
Autor:	Kamila Novotná
Tematická oblast:	Latinská gramatika: Lexikologie a lexikum
Název DUMu:	VI. Přípony substantiv
Kód:	VY_32_INOVACE_LA.2.06
Datum:	3.12.2012
Cílová skupina:	Žáci středních škol
Klíčová slova:	předpony původní – předpony primární - předpony neodlučitelné – předpony sekundární z příslovcí
Anotace:	Tento dokument je metodikou a pracovním listem, který slouží k ověřování znalostí struktury slov. Je průpravou pro rozpoznávání významu latinských slov a slov z latiny přejímaných do češtiny a dalších jazyků.

Obtížnost: ** (z možných *****)

Časová náročnost: necelá vyučovací hodina

VI. Přípony substantiv

Pro každý rod existují některé typické přípony neboli suffixy:

Pro **maskulina**:

-olus, -ellus, (c)ulus označuje zdrobnělinu/deminutivum:

Příklady: *filiolus* = synáček, *circulus* = kroužek, *libellus* = knížečka

-(t)or označuje činitele děje (podobně jako v češtině přípona -tel)

Příklady: *victor* = vítěz, *orator* = řečník, *imperator* = vládce, *curator* = pečovatel, správce

-atus označuje úřad, působnost

Příklad: *senatus* = senát, *candidatus* = uchazeč o úřad, kandidát

Pro **feminina**:

-ia, -itia označuje stav, chování

Příklad: *amicitia* = přátelství, *miseria* = ubohost

-ola, -ella, -ula označuje zdrobnělinu/deminutivum

Příklady: *tabella* – destička, prkénko, tabulka, *muliercula* – milá žena, milenka, nevěstka a pravděpodobně také jak deminutivum z *puer* vznikla *puella* = dívka

-trix označuje činitelku děje (ženská varianta k příponě -or)

Příklad: *victrix* – vítězka, *doctrix* = doktorka

-io (gen. ionis) vyjadřuje abstraktní činnost

Příklady: *natio, nationis* = narození, národ, *actio, -ionis* = činnost

-tas (gen. -tatis)

-itudo (gen. itudinis) obě přípony označují vlastnost

Příklady: *veritas, veritatis* = pravdivost, pravda, *libertas, libertatis* – svoboda; *fortitudo, fortitudinis* = odvaha, statečnost

-ura označuje jednání nebo jeho výsledek

Příklad: *natura* = přirozenost

Pro **neutra**:

-ium označuje jednání nebo výsledek

Příklad: *colloquium* = rozhovor, *incendium* = požár

-men, -mentum tyto a všechny následující přípony označují prostředek nebo zhotovený předmět

Příklad: *certamen* = zápas, *monumentum* = pomník

-crum, -trum *sepulcrum* = náhrobek

-bulum, -culum také tyto přípony označují nástroj, prostředek

Příklady: *vocabulum* = slovník, *instrumentum* = nástroj, *medicamentum* = lék, prostředek k léčbě; *claustrum* – zámek, klíč, ohrada; *oraculum* = věštba i věštírna

Cvičení ad VI:

1. *Co znamenají tato slova; přiřad' z textbanky správné překlady [1 distractor]:*

Napodobenina – bezbožnost - vozidlo– ukvapenost – zoufalství – rychlost – zpěvačka
účet, účtíček - možnost

Impietas - cantatrix - imperatrix – desperatio – potestas - immaturitas – imitamentum
celeritas - vehiculum – ratiuncula

2. *Podtrhni správné odpovědi; u chybných navrhní správné řešení:*

- a) *Ornamentum* = výjev
- b) *Altitudo* = hloubka
- c) *Lectrix* = čtenářka
- d) *creditor* = věřitel
- e) *rivulus* = malá řeka
- f) *auctoritas* = původce
- g) *seditio* = usazení

3. *Pokus se vytvořit v latině:*

Pečování, starání se –

Běžec –

Divadelní představení, podívaná –

Obránce, obránce –

Stručnost, krátkost –

4. *Pokus se vytvořit různá substantiva z jednoho základu:*

-reg-

-trib-

-leg-

-par-

-seq(u)-

-dic-

Materiál je určen pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech středních škol. Jakékoli další využití podléhá autorskému zákonu.

BIBLIOGRAFIE

Lindauer, J. *Lateinische Wortkunde*. Bamberg 1978. ISBN 3 7661 5636 5.

Mader, M. *Lateinische Wortkunde für Alt- und Neusprachler*. Stuttgart 2000. ISBN 3-17-015261-0.

Pražák, J. M. – Novotný, Fr. *Latinsko-český slovník*. Praha 1955.

Quitt, Z. – Kucharský, P. – dědicové. *Česko-latinský slovník*. Příloha. Praha 1993. ISBN 80-04-26466-2.